

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1918.

Första kammaren.

Nr 35.

Fredagen den 17 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Petersson* avlämnade Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 443, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; samt

nr 445, angående tillfällig lönereglering för tjänstemän vid postsparbanken.

Justerades protokollen för den 11 och den 14 innevarande månad.

Anmälades och bordlades:

bevillningsutskottets betänkande nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av de till förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva hörande tabellerna III och IV;

bankoutskottets memorial nr 61, angående användande av riksbankens vinst för år 1917;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 95, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående grunderna för tilldelning av fodersäd enligt ransoneringsplanen för nästkommande år;

nr 96, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjt utflyttningsunderstöd inom de ovan odlingsgränsen belägna delarna av Västerbottens län; och

nr 100, i anledning av väckt motion om anslag till understöd för uppförande av byggnader å egnahemslägenheter;

andra särskilda utskottets memorial nr 6, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande utskottets utlåtande nr 1 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fattigvården m. m., dels ock i ämnet väckta motioner; samt

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 19, i anledning av andra kammarens beslut rörande väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vidtagande av åtgärder för en reform av hushållningssällskapen; och

nr 20, i anledning av andra kammarens beslut om skrivelse till Kungl. Maj:t angående anordnande av en yrkesräkning.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 91, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående minimipris å brödsäd m. m. ävensom i ämnet väckta motioner.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 210, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i gällande förordning med tulltaxa för inkommande varor;

nr 211, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 22 § 1 mom. i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket;

nr 212, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående visst undantag från tillämpningen av stadgandena i 23 och 31 §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker; samt

nr 213 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse om ändrad bestämmelse angående tiden för ikraftträdande av vissa delar av förordningen den 14 juni 1917 om ändrad lydelse av 3, 13, 23 och 31 §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 217, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om anvisande av medel till beredande av tvångsuppfostran åt minderåriga kvinnliga förbrytare.

Anmälades och godkändes lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 218, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 49 § i strafflagen för krigsmakten den 23 oktober 1914;

nr 219, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 33 § i lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes den 23 oktober 1914; samt

nr 220, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående handel med vissa begagnade föremål m. m.

Anmälades och godkändes första särskilda utskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 221, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster och innehavare av prästerliga emeritilöner; och

nr 222, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidstillägg under år 1918 åt biskopen i Luleå stift O. Bergqvist.

Anmälades och godkändes sammansatta lag- och jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 223, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag innefattande särskilda bestämmelser angående rätten till inmutning inom vissa län, dels ock i anledning därav väckt motion; och

nr 224, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat för år 1918 under mionde huvudtiteln för undersökning av vissa mineralfyndigheter.

Vid föredragning av ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag nr 637, med delgivning av nämnda kammares beslut över des tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 9, i anledning av herr Lovéns motion, nr 167, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående skärpning av kompetensfordringarna vid såväl statens som enskilda järnvägar m. m., beslöt första kammaren hänvisa detta ärende till sitt första tillfälliga utskott.

Ordet lämnades på begäran till herr vice talmannen, som yttrade: Herr greve och talman! Jag ber att få föreslå, att kammaren ville för sin del besluta, att andra särskilda utskottet skall behandla ej mindre Kungl. Maj:ts propositioner nr 439, med förslag till lag med vissa bestämmelser mot oskäligen arrendestegring m. m. och nr 441, med förslag till lag om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom m. m., än även de ytterligare framställningar, som kunna komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i dessa ämnen eller andra i omedelbart samband därmed stående frågor.

I händelse kammaren skulle bifalla denna framställning, får jag hemställa, att inbjudan till andra kammaren måtte utfärdas om att biträda andra kammarens beslut.

Herr Dahl: Herr talman! Herr vice talmannens förslag inne-

*Ang. utskotts-
behandling av
Kungl. Maj:ts
proposition
rörande be-
stämmelser
mot oskäligen
arrendesteg-
ring m. m.*

*Ang. utskotts-
behandling av
Kungl. Maj:ts
proposition
rörande be-
stämmelser
mot oskäl-
ig arrendesteg-
ring m. m.*

(Forts.)

fattade, såvitt jag rätt uppfattade detsamma, att Kungl. Maj:ts propositioner nr 439 och 441 skulle komma att behandlas av särskilda utskottet nr 2 och att dessa propositioner således icke skulle komma att behandlas av det utskott, som närmast med iakttagande av sedvanlig ordning skulle behandla dem, nämligen lagutskottet, och eventuellt efter anordning från detta utskotts sida av sammansatt lag- och jordbruksutskott. Under erinran att propositionen nummer 437 anmärkningsvärt nog ännu icke är utdelad och att man således saknar närmare förutsättningar för att kunna bedöma, huru denna remiss rätteligen bör ordnas, och i den mån jag kunnat taga del av propositionen nummer 439, har jag i alla fall fått den uppfattningen, att dessa propositioner äga det samband med varandra och den innebörd, att de rätteligen böra behandlas av sammansatt lag- och jordbruksutskott, vartill tillfälle torde komma att beredas, därest de komma att remitteras till lagutskottet. Det finnes nämligen redan tillsatt ett sammansatt lag- och jordbruksutskott just med hänsyn till dessa ärenden och till vissa motioner, som redan äro remitterade till lagutskottet och med de ärenden, som avhandlas i dessa propositioner, hava omedelbart sammanhang.

Jag tillåter mig därför, herr talman, hemställa, att herr vice talmannens förslag icke måtte av kammaren bifallas.

Herr vice talmannen: Herr talman! Jag vill visst icke bestrida, att lagutskottet kanske skulle vara det utskott, som lämpligast borde behandla dessa två propositioner, men man kan dock icke fränkänna andra särskilda utskottet sakkunskap även i detta ämne, då ju i detta utskott sitta två jurister, av vilka den ene är justitieråd och den andre rådmän, och dessutom detta utskott till ordförande har en före detta jordbruksminister för vilken dessa ärenden äro långt ifrån främmande.

Orsaken till att förslaget kommit fram är naturligtvis, att vi skola sträva efter att kunna sluta riksdagen före midsommar, och jag undrar, huru det skulle bli, om lagutskottet, vars ordförande vid den sista talmanskonferensen beklagade sig över utskottets förfärliga arbetsbörd, ytterligare skulle få dessa två propositioner att behandla. Den ena kan visserligen behandlas av lagutskottet ensamt, men den andra måste i så fall hänskjutas till lag- och jordbruksutskott, och det finns väl ingenting, som så förrycker utskottsarbetet, som ett sammansatt utskott, vilket i detta fall urständätter både jordbruksutskottet och lagutskottet att kunna nöaktigt fullgöra sina funktioner, då det sammansatta utskottet sammanträder.

Det är, som sagt, av bekvämlighetsskäl, som detta förslag har framkommit, och det synes mig icke, som om det utskott, till vilket jag föreslagit, att propositionerna skola remitteras, saknar kompetens att behandla dessa frågor.

Jag vidhåller därför, herr talman, mitt yrkande.

Herr Stjärner: Herr talman! Jag är förekommen av herr vice talmannen, då han påpekade behovet av att åstadkomma lättna-

der för lagutskottet. Det kan väl medgivas, såsom herr Dahl anmärkt, att lagutskottet i allmänhet har bättre förutsättningar att taga hand om denna speciella lagstiftning, men jag tror icke, att detta kan få vara giltigt skäl för att underlåta vidtagna en åtgärd, som faktiskt skulle kunna bringa lättnad i riksdagsarbetet.

Jag skall dessutom meddela, vad jag nyss fick höra, nämligen att andra kammaren redan beslutat bifalla den framställning, som här föreligger, sådan den framförts av herr vice talmannen, och sålunda beslutat remittera förevarande propositioner till fattigvårdsutskottet. Det är då mindre anledning för första kammaren att motsätta sig ett sådant förfarande.

Jag förutsätter också, att en sådan åtgärd, om den blir riksdagens beslut, icke skall förhindra, att lagutskottet sedan kan göra en hemställan till kamrarna om att få lämna ifrån sig ett par motioner, som tidigare blivit överlämnade till lagutskottet och som sammanhänga med de propositioner, vilka det nu är fråga om att överlämna till annat utskott, och att följaktligen på det sättet icke heller formellt något hinder ligger i vägen för att få dessa motioner behandlade samtidigt med berörda propositioner.

Jag ber därför herr talman, att — som en röst från lagutskottet — få yrka bifall till vad herr vice talmannen här föreslagit.

Herr Dahl: Med anledning av vad herr vice talmannen nyss erinrade, ber jag endast att få anmärka, att jag naturligtvis icke i någon mån skall fränkänna det särskilda utskottet den kompetens till dessa frågors behandling, som är förefintlig hos de nämnda båda ledamöterna i detta utskott, men lika ovedersägligt torde det också vara, att detta utskott i övrigt är sammansatt med hänsyn till helt andra arbetsuppgifter än de förevarande, och att således, om man tar hänsyn till utskottets sammansättning i dess helhet, man näppeligen kan anse, att förutsättningarna för dessa ärendens behandling äro särskilt gynnsamma.

Vad beträffar lagutskottets arbetsbörda förhåller det sig så som herr vice talmannen anförde att den är synnerligen stor, men under antagande, vilket jag förutsätter skall bli verklighet, därest remisser till lagutskottet, att dessa propositioner bli hänvisade till sammansatt lag- och jordbruksutskott, torde något särskilt förryckande av utskottets arbete icke behöva inträda i beaktande av den omständigheten, att de ledamöter i lagutskottet, som varit upptagna i vattenrättslagstiftningsutskottet, snart komma att återbördas till lagutskottet.

Herr vice talmannen: Gentemot den siste ärade talaren ber jag att få anmärka, att det händer dock ganska ofta, att man remitterar ärenden till särskilt utskott, som varit sammansatta för andra olikartade frågor. Jag ber i det hänseendet endast att få hänvisa till vad som skedde förlidet år, då särskilda utskottet nr 1, som hade till ursprunglig uppgift att behandla propositionen om krigstidstillägg, sedan utskottet avslutat arbetet härmed, fick flera andra

*Ang. utskotts-
behandling av
Kungl. Maj:ts
proposition
rörande be-
stämmelser
mot oskäligen
arrendesteg-
ring m. m.
(Forts.)*

Ang. utskotts-
behandling av
Kungl. Maj:ts
proposition
rörande be-
stämmelser
mot oskäligen
arrendesteg-
ring m. m.
(Forts.)

ärenden under sin behandling, och det frågor, som voro kanske mera främmande för det utskottet än vad denna fråga är för detta utskott, nämligen den stora frågan om reorganisationen av byggnadsstyrelsen och regleringen av lönerna för vaktmästarna i de olika ämbetsverken.

Herr *R o g b e r g*: Även om det förhåller sig så, som herr vice talmannen nu senast yttrade, förefaller det mig dock vara en smula betänkligt att inslå på en sådan väg, annat än undantagsvis. Även jag har den uppfattningen, att om dessa ärenden bli remitterade till lagutskottet och sedermera få gemensam behandling i sammansatt lag- och jordbruksutskott, denna behandling skall vara mera praktisk samt mera överensstämmande med författningarnas andemening än om de bli hänvisade till ett för annat ändamål förut tillsatt särskilt utskott. Jag instämmer med herr *Dahl*.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till herr vice talmannens förevarande förslag samt vidare på avslag därå; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Dahl* begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller herr vice talmannens förslag, att andra särskilda utskottet skall behandla Kungl. Maj:ts propositioner nr 439 och 441 m. m., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås berörda förslag.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 30;

Nej — 40.

Herr statsrådet friherre *Palmstierna* avlämnade Kungl. Maj:ts nädiga propositioner:

nr 440, angående lönereglering för skogvaktarna vid universitetet i Uppsala m. m.; samt

nr 442, med förslag till dels lag om ändrad lydelse av §§ 1, 2, 10, 13, 19, 21, 22, 23, 30, 36, 38 och 39 i förordningen den 21 mars 1862 om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd, dels lag

om ändrad lydelse av §§ 1, 3 och 4 i lagen den 25 juni 1909 angående folkskoleväsendet i vissa städer, dels ock lag om ändrad lydelse av 1, 2, 3, 4, 5 och 7 §§ i lagen den 15 maj 1903 angående folkskoleväsendet i Stockholm.

Upplästes följande till kammaren ankomna

Utdrag av död- och begravningsbok.

Att disponenten, ledamoten av riksdagens första kammare m. m. *Ivan Erik Gustaf Svensson* från Skyllberg i Lerbäckes förs. i Örebro län, född den 7 oktober 1858, avled härstädes den 14 maj år 1918. Dödsorsak: blodbrist. Blir här kristligen begravnen den 20 maj 1918. E. m. f. år 1868; betygar Lerbäckes församling i Örebro län den 15 maj år 1918.

L. Wallin,
kyrkoherde.

På framställning av herr talmannen beslöt kammaren att till Konungen avlåta underdånig skrivelse med anmälan om den genom herr Svenssons död uppkomna ledigheten inom kammaren, varefter ett i sådant avseende uppsatt förslag upplästes och godkändes.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 214, till Konungen angående anvisande av anslag till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 439, med förslag till lag med vissa bestämmelser mot oskäligen arrendestegring m. m., hänvisades denna proposition till lagutskottet.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 441, med förslag till lag om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom m. m., hänvisades denna proposition, såvitt densamma angick förslag till lag om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom, till lagutskottet och i övrigt till jordbruksutskottet.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 89 samt nr 126—140.

Föredrogos och lades till handlingarna statsutskottets memorial: nr 141, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 21 av fjärde huvudtiteln gjorda framställning angående omorganisation av väg- och vattenbyggnadskåren; samt

nr 142, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 16 av sjunde huvudtiteln gjorda framställning angående statsbidrag för år 1919 till uppehållande av verksamheten vid en statens provningsanstalt.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bankoutskottets utlåtanden nr 55—60 samt lagutskottets utlåtande nr 59 och samma utskotts memorial nr 60.

Föredrogos och lades till handlingarna jordbruksutskottets memorial nr 75, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående lag om förbud mot utsläppande av tjur eller hingst å samfälld betesmark.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran jordbruksutskottets utlåtanden nr 89—94 och 97—99 samt första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 19.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Jag ber att få hemställa, att på morgondagens föredragningslista bland två gånger bordlagda ärenden jordbruksutskottets utlåtande nr 89 måtte nedflyttas och uppföras omedelbart före konstitutionsutskottets memorial nr 1.

Detta förslag antogs.

Herr *Mannheimer* väckte en motion, nr 205, angående gratifikation åt vaktmästaren F. Anderssons änka.

Denna motion blev på begäran bordlagd.

Föredrogos och bordlades på begäran Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 440, angående lönerreglering för skogvaktarna vid universitetet i Uppsala m. m.;

nr 442, med förslag till dels lag om ändrad lydelse av §§ 1, 2, 10, 13, 19, 21, 22, 23, 30, 36, 38 och 39 i förordningen den 21 mars 1862 om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd, dels lag om ändrad lydelse av §§ 1, 3 och 4 i lagen den 25 juni 1909 angående folkskoleväsendet i vissa städer, dels ock lag om ändrad lydelse av 1, 2, 3, 4, 5 och 7 §§ i lagen den 15 maj 1903 angående folkskoleväsendet i Stockholm;

nr 443, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; samt

nr 445, angående tillfällig lönerreglering för tjänstemän vid postsparbanken.

Anmäldes och bordlades

bevillningsutskottets betänkande nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med dels förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften och dels förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper, ävensom en inom riksdagen väckt motion; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 101, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förbättring av transportmöjligheterna beträffande torvströ, naturlig gödsel och artificiella gödningsämnen för jordbrukets behov;

nr 102, i anledning av väckt motion om anslag till lindring av fraktkostnaderna å järnväg för mejeriprodukter;

nr 103, i anledning av Kungl. Maj:ts i punkt 98 i nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition gjorda framställning om anslag för diverse behov vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt m. m.;

nr 104, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utläggande av statsgruvefält vid Liikavaara i Norrbottens län;

nr 105, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till aktiebolaget Difosfat av visst område av kronoparken nr 5 i Gällivare socken av Norrbottens län; och

nr 106, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat för år 1918 till ytterligare expens- och underhållsmedel vid statens skogsskolor m. m.

Justerades tolv protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.41 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.